

ELEKTRONICKÝ GLOSÁR LINGVISTICKÝCH A DIDAKTICKÝCH POJMŮ AKO INTERAKTÍVNA UČEBNÁ POMÔČKA

MALÁ Eva – HAŠKOVÁ Alena, SR

Resumé

Autorky v příspěvku popisují možnosti využívání elektronického štvorjazyčného terminologického glosára zameraného na pojmy z oblasti lingvistiky a didaktiky. Poukazujú najmä na interaktívnosť programu a uplatňovanie kreativity pri jeho využívaní, pričom zdôrazňujú možnosť vkladania nových odborných pojmov, ako aj vkladania ďalších príkladov ich použitia. Úprava konkrétnych lingvistických pojmov je prezentovaná na príkladoch termínov z anglického jazyka.

Kľúčové slová: elektronický glosár, lingvistické a didaktické termíny, cudzojazyčné ekvivalenty, interaktívnosť, autokreativita.

ELECTRONIC GLOSSARY OF LINGUISTIC AND DIDACTIC TERMS AS AN INTERACTIVE TEACHING AID

Abstract

The authors describe the possibilities of applying an electronic foreign language glossary of linguistic and didactic terms. They mainly concentrate on the interactivity of the programme and the creativity of its users. The possibility of inserting new terms and other examples of their usage is emphasized. The adaptation of concrete linguistic terms is presented as an example in the English language.

Key words: electronic glossary, linguistic and didactic terms, foreign language equivalents, interactivity, autocreativity.

Úvod

Kľúčovú úlohu v súčasnej informačnej spoločnosti zohrávajú médiá a informačno-komunikačné technológie, ktoré výraznou mierou zasahujú aj do vzdelávacieho procesu a spôsobujú jeho kvalitatívnu zmenu. Viacerí autori (Gadušová, Hartánská, 2002; Hardošová, 2004; Malá 2008) zdôrazňujú, že na túto zmenu musia byť dobre pripravení predovšetkým učitelia. Od učiteľov sa očakáva, že okrem vedomostí zo svojho odboru budú disponovať znalosťami a zručnosťami, ktoré im umožnia samostatne projektovať a konštruovať multimediálne didaktické materiály.

V súlade s vyššie uvedeným kolektív riešiteľov projektu KEGA 3/4026/06 Využitie informačných a komunikačných technológií pri tvorbe učebných materiálov v cudzojazyčnom vzdelávaní na vysokých školách z Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre a Trnavskej univerzity v Trnave obohatil ponuku existujúcich multimediálnych interaktívnych didaktických softvérových produktov tým, že vytvoril štvorjazyčný slovensko-anglicko-nemecko-francúzsky elektronický výkladovo-prekladový terminologický glosár z lingvistiky a didaktiky (Hašková, Záhorec, Jančovičová, 2008).

1 Využívanie elektronického terminologického glosára

Vytvorený elektronický glosár (Hašková, Jančovičová, Žilová a kol., 2010) tvoria dva navzájom prepojené samostatné celky (glosár pojmov z oblasti lingvistiky a glosár pojmov

z oblasti didaktiky). V obidvoch je možné meniť poradie jazykov a jednotlivé heslá glosára usporiadať abecedne podľa jazyka, ktorý si užívateľ navolí ako východiskový jazyk. Do tezauru lingvistických pojmov je zaradená terminológia z jazykovedy, fonetiky a fonológie, morfológie, syntaxe a lexikológie. Zaradené termíny sú uvádzané spoločne v abecednom poradí (podľa jazyka, ktorý si užívateľ zvolí za východiskový) z dôvodu lepšej orientácie pri vyhľadávaní jednotlivých pojmov. Výklad každého lingvistického pojmu je uvedený v príslušných cudzojazyčných mutáciách, teda v anglickom, nemeckom a francúzskom jazyku, pričom vysvetľuje obsah daného pojmu vždy vzhľadom na príslušný jazyk. V tezaure odborných pojmov z oblasti didaktiky je výklad pojmov, vzhľadom na prevažujúcu zhodnosť ich obsahu v jednotlivých jazykoch, spracovaný v slovenskom jazyku.

Predmetný terminologický glosár je vytvorený tak, aby sa mohli využívať unikátne vlastnosti počítača ako najmodernejšieho didaktického prostriedku. Ide najmä o tieto vlastnosti:

- individualizácia vzdelávacieho procesu, ktorú chápeme ako možnosť vzdelávať sa bez prítomnosti učiteľa;
- interaktívnosť, ktorá znamená vzájomné pôsobenie edukačného programu na užívateľa a vice versa. Týmto spôsobom sa realizuje možnosť optimálnej voľby spôsobu získavania informácií a poznatkov v súlade s individuálnymi predispozíciami užívateľa programu.
- autokreativita, t.j. aktívne tvorenie vlastných štruktúr poznatkov a informácií na rozdiel od pasívneho prijímania informácií a drilového osvojovania si nových poznatkov. Elektronický glosár predstavuje otvorený dokument, ktorý užívateľovi umožňuje:
 - rozširovať glosár o ďalšie odborné termíny a pojmy;
 - odstraňovať zaradené položky;
 - vkladať konkrétne príklady použitia pojmov uvedených v glosári.

Užívateľ má tak možnosť názornými príkladmi eliminovať určitú mieru všeobecnosti vymedzenia obsahu príslušného pojmu, má možnosť poukázať na správne a nesprávne používanie pojmov, prípadne uviesť niektoré ich špecifické a málo frekvencované aplikácie.

2 Realizácia úpravy konkrétnych pojmov

Elektronická verzia Terminologického glosára okrem rýchleho vyhľadávania konkrétneho odborného pojmu z lingvistiky a didaktiky, jeho výkladu a príkladov jeho použitia je pre užívateľa zároveň aj nástrojom jeho kreativity, ktorá sa realizuje formou vkladania nových odborných pojmov alebo ďalších príkladov ich použitia.

Na ilustráciu predstavujeme možnosť úpravy konkrétneho lingvistického pojmu v anglickom jazyku. Voľba príkazu Úpravy a následne Pridaj záznam vyvolá dialógové okno, prostredníctvom ktorého užívateľ môže upravovať, resp. dopĺňať zvolený záznam – pojem, výklad pojmu, príklad použitia, anglický význam, a pod.

Na obr. 1 je zobrazený vzhľad dialógového okna po doplnení nových údajov, ktoré realizoval užívateľ programu.

Vložit záznam	
Slovensky:	Zloženina, zložené slovo
Výklad pojmu	Zloženina pozostáva z dvoch a viacerých slov. Zloženinami môžu byť podstatné mená, zámená, prídavné mená, príslovky, aj slovesá.
Anglicky	
Ekvivalnet	Compound, compound word
Výklad pojmu	A compound is a fixed expression containing more than one word. Compounds can be nouns (CN), pronouns (CP), adjectives (CA), adverbs (CA), verbs (CV). A compound noun (CN) can be countable (C), uncountable (U), singular (S), plural (P)
Príklad použitia	CN: bus stop, compact disc (C); cotton wool, hay fever (U); brain drain, labour force (S); human rights, yellow pages (P) CP: anything, everybody; CA: snow-white, good-looking, four-wheeled; CA: sometimes, anywhere;
Německy	
Ekvivalnet	
Výklad pojmu	
Príklad použitia	
Francúzsky	
Ekvivalnet	
Výklad pojmu	
Príklad použitia	

X Cancel ✓ OK

Obr. 1 Vzhľad okna po pridaní nového záznamu

Záver

Vzhľadom na jeho mnohostranné využitie, predmetný glosár možno považovať za virtuálnu multimediálnu učebnú pomôcku, ktorú Veselá (2009) definuje ako virtuálny nosič zvukových, obrazových a iných informácií, ktoré s použitím viacerých kanálov interaktívnym spôsobom prenáša záujemcom. Terminologický glosár z lingvistiky a didaktiky je určený pre učiteľov, študentov učiteľstva cudzích jazykov a filologických študijných programov, vedeckých pracovníkov, ako aj pre širokú verejnosť za účelom zlepšenia vzájomnej komunikácie vo vyučovacom procese a prehĺbenia porozumenia pri riešení odborných otázok z oblasti lingvistiky a didaktiky vyučovania cudzích jazykov. Skúsenosti, ktoré autori nadobudli pri vývoji tejto interaktívnej učebnej pomôcky, sú v súčasnosti využívané pri tvorbe e-learningových materiálov v rámci riešenia projektu KEGA 198-025UKF-4/2010 Personálna a obsahová príprava výučby bakalárskeho študijného programu „Informačné technológie v edukačnom prostredí“ v anglickom jazyku.

Literatúra

1. GADUŠOVÁ, Z.; HARŤANSKÁ, J. *Aplikácia počítačov vo vyučovaní cudzích jazykov*. In *10 rokov Technológie vzdelávania*. Nitra : SlovDidac, 2002, s. 181-186. ISBN 80-9677466-2.
2. HARDOŠOVÁ, M. Funkcie e-learningu vo výučbe morfológie anglického jazyka. In *The Proceedings Slovak Studies in English*. Bratislava : UK, 2004, s. 380-386. ISBN 80-89197-272.
3. HAŠKOVÁ, A.; JANČOVIČOVÁ, Ľ.; ŽILOVÁ, R. a kol. *Terminologický glosár. Lingvistika a didaktika*. Nitra : UKF 2010. 168 s. ISBN 978-80-8094-640-1.
4. HAŠKOVÁ, A.; ZÁHOREC, J.; JANČOVIČOVÁ, Ľ. Development and application of electronic teaching materials in foreign language preparation at universities. In *Perspective in Education Process at Universities with Technical Orientation in Visegrad Countries*. Nitra : SPU, 2008. s. 181 – 186. ISBN 978-80-552-0148-1.
5. MALÁ, E. E-kurzy vo výučbe cudzích jazykov. In *Multimédiá vo vyučovaní cudzích jazykov IV*. Nitra : FEM SPU, 2008, s. 64-71. ISBN 978-80-552-0001-9.
6. VESELÁ, K. *Učebné pomôcky pre počítačom podporované vyučovanie cudzích jazykov*. Nitra : UKF 2009. 132 s. ISBN 978-80-8094-602-9.

Lektorovala: prof. PaedDr. Zdenka Gadušová, CSc.

Kontaktná adresa:

Eva Malá, prof. PhDr., CSc.
Katedra lingvodidaktiky
a interkultúrnych štúdií
Pedagogická fakulta,
Univerzita Konštantína Filozofa,
Dražovská cesta 4, 949 74 Nitra, SR,
Tel.: +421 37 6408314
e-mail: emala@ukf.sk

Alena Hašková, prof. PaedDr., CSc.
Katedra techniky a informačných
technológií
Pedagogická fakulta,
Univerzita Konštantína Filozofa,
Dražovská cesta 4, 949 74 Nitra
Tel.: +421 37 6408343
e-mail: ahaskova@ukf.sk